

I en samlet vurdering af publikationen fra Socialistiske Økonomer forekommer afsnittende om den konkrete økonomisk-politiske udvikling i 70'erne, herunder de økonomisk-politiske indgreb, dyrtidsregulerings udvikling, ændringerne i socialpolitikken samt den førte erhvervs politik, at være de mest solide og gennemarbejdede, men forsøget på at skitsere en 'alternativ økonomisk politik' er publikationens svageste del.

Jørn Kjølseth Møller

William M. Lafferty, Participation and Democracy in Norway: The 'Distant Democracy' Revisited. Oslo: Universitetsforlaget, 1981, 188 s., 75,00 Nkr.

Laffertys bog er dels et svar på Martinussens velkendte arbejde og dels en præsentation af Laffertys egen undersøgelse af tre norske lokalsamfund. Den er dog i så høj grad bundet til Martinussens arbejde, at den næppe med udbytte kan læses uden et forhåndskendskab til Fjerndemokratiet (1973) eller den engelske udgave The Distant Democracy (1977). På den anden side føler man, at Laffertys dialog er så væsentlig, at læseren ikke kender Fjerndemokratiet til bunds, før han har læst Laffertys bog. Og dette er jo den bærende idé med at bruge 'revisited' formen, der desværre anvendes alt for lidt i nordisk samfundsvidenskab, måske af misforstået solidaritet.

Alt hos Martinussen bliver endevendt, fra gammakoefficienter til videnskabelige værdier og politiske intentioner, og kritikken er skånselsløs. Mest af alt rettes den dog mod den idealmodele eller kritiske standard, Martinussen formodes at bygge på, og som dagens norske samfund skulle afvige fra. Hvis ikke Norge skulle opfylde demokratiets normer, hvilket land skulle så? Lafferty er nær ved at anklage Martinussen for landsforræderi:

It is one thing to produce a critical work in the vernacular for domestic consumption; another thing to present it in English for international scrutiny. To have Norway labelled as the distant democracy is, in my opinion, to distort any meaningful comparative sense of the term. If liberal-pluralist democracy is not working relatively well in Norway, then where, when, and how will it ever work? (p. 16).

Nu er det rigtigt, at Martinussens undersøgelse ikke er et sammenlignende studie, for så vidt som han kun har Norge at fortælle om. For at stille sine resultater i perspektiv tyer Martinussen derfor til at sammenligne Norge med en utopi, hvor alle borgere de facto har lige indflydelse. Som en anden Gregers Werle fra Ibsens Vildanden går han rundt med den ideale fordring i baglommen. Men der er vel ikke mange læsere, der er så naive, at de tror, det kun er Norge, der bliver

I en samlet vurdering af publikationen fra Socialistiske Økonomer forekommer afsnittende om den konkrete økonomisk-politiske udvikling i 70'erne, herunder de økonomisk-politiske indgreb, dyrtidsregulerings udvikling, ændringerne i socialpolitikken samt den førte erhvervs politik, at være de mest solide og gennemarbejdede, men forsøget på at skitsere en 'alternativ økonomisk politik' er publikationens svageste del.

Jørn Kjølseth Møller

William M. Lafferty, Participation and Democracy in Norway: The 'Distant Democracy' Revisited. Oslo: Universitetsforlaget, 1981, 188 s., 75,00 Nkr.

Laffertys bog er dels et svar på Martinussens velkendte arbejde og dels en præsentation af Laffertys egen undersøgelse af tre norske lokalsamfund. Den er dog i så høj grad bundet til Martinussens arbejde, at den næppe med udbytte kan læses uden et forhåndskendskab til Fjerndemokratiet (1973) eller den engelske udgave The Distant Democracy (1977). På den anden side føler man, at Laffertys dialog er så væsentlig, at læseren ikke kender Fjerndemokratiet til bunds, før han har læst Laffertys bog. Og dette er jo den bærende idé med at bruge 'revisited' formen, der desværre anvendes alt for lidt i nordisk samfundsvidenskab, måske af misforstået solidaritet.

Alt hos Martinussen bliver endevendt, fra gammakoefficienter til videnskabelige værdier og politiske intentioner, og kritikken er skånselsløs. Mest af alt rettes den dog mod den idealmodele eller kritiske standard, Martinussen formodes at bygge på, og som dagens norske samfund skulle afvige fra. Hvis ikke Norge skulle opfylde demokratiets normer, hvilket land skulle så? Lafferty er nær ved at anklage Martinussen for landsforræderi:

It is one thing to produce a critical work in the vernacular for domestic consumption; another thing to present it in English for international scrutiny. To have Norway labelled as the distant democracy is, in my opinion, to distort any meaningful comparative sense of the term. If liberal-pluralist democracy is not working relatively well in Norway, then where, when, and how will it ever work? (p. 16).

Nu er det rigtigt, at Martinussens undersøgelse ikke er et sammenlignende studie, for så vidt som han kun har Norge at fortælle om. For at stille sine resultater i perspektiv tyer Martinussen derfor til at sammenligne Norge med en utopi, hvor alle borgere de facto har lige indflydelse. Som en anden Gregers Werle fra Ibsens Vildanden går han rundt med den ideale fordring i baglommen. Men der er vel ikke mange læsere, der er så naive, at de tror, det kun er Norge, der bliver

ramt heraf. Snarere kunne man rose Martinussen for en klædelig selvkritisk holdning, der står noget i kontrast til for eksempel de amerikanske forfattere til fem-nationers studiet The Civic Culture. Havde Martinussen indskrænket sig til at replicere deres studie på norske forhold, havde han utvivlsomt haft grund til at glæde sig over at være nordmand.

Når man føler, at Lafferty på mange punkter har ret i sin kritik, er det således ikke så meget, fordi Martinussen har uret, som fordi vi nu, et tiår senere, kan se begrænsningerne i den antipluralistiske retning, der kom til udtryk i slutningen af 1960erne. Den har som helhed ikke gjort meget ud af at elaborere sin utopi. Hvad endemålet egentlig er, får vi ikke meget at vide om. Lafferty fokuserer imidlertid helt og holdent på Martinussen:

His principal thesis is that "democratic ideals" are not being realized in Norway because of the existence of "systematic, cumulative political inequality". I will argue that the normative essence of this thesis derives from an antipluralist persuasion on Martinussen's part; a persuasion which has not been thoroughly worked through in relation to existing pluralist theory. Despite the usage of the term "systematic, cumulative inequality" and a direct reference to Robert Dahl on the point, Martinussen has not stated his normative position in terms of a concise pluralist critique. Without such a statement, his judgement on political apathy, inequality, and alienation are open-ended, i.e. based on "ideals" which lack clearly stated logical and empirical benchmarks. The result is a set of normative findings and conclusions which are nonspecific in relation to the existing theoretical literature, and thus open for widely different interpretations. (pp. 19-20).

Hvad ville der nu ske, hvis ligheden mellem borgerne i henseende til politisk deltagelse blev virkeliggjort? Lafferty mener, at problemerne omkring det uregerlige samfund, politisk overload og lignende ville antage et faretruende omfang. Martinussens politiske budskab bliver til en boomerang: netop som velfærdsstaten står i fare for at blive løbet over ende af autoritære strømninger, kommer Martinussen og underløber den fra det modsatte hold med sin fikserede ligheds-ideologi. Dette forekommer Lafferty at være 'unfortunate'.

Hvad der mangler er øjensynligt en velunderbygget teori om effekten af politisk deltagelse. En sådan teori må være særdeles vågen over for balancen mellem forskellige kanaler for politisk indflydelse. Her har Lafferty ret i meget af sin kritik. Han fremhæver først, at Martinussen undervurderer omfanget af organisationsdeltagelse til trods for, at materialet i Fjerndemokratiet dog viser, at organisationsdeltagelse er en af borgerens vigtigste veje til politisk deltagelse og (formentlig) effektiv indflydelse. Herved undervurderes både den samlede politiske deltagelse og balancen mellem befolkningsgrupperne heri (p. 29). Desuden kritiseres Martinussen for ikke at få fat i græsrodsaktiviteten, som på den ene eller anden måde involverer over en tredjedel af befolkningen. Hertil er dog at sige, at både disse aktiviteter og teknikken til at måle deres omfang

har udviklet sig væsentligt siden det tidspunkt i 1960'erne, da Martinussen formulerede sine interviewspørgsmål. Desuden viser Olsens og Sætrens nyere arbejde, publiceret i Aksjoner og Demokrati (1981), at uligheden i politisk deltagelse næppe bliver mindre af at indregne græsrodsaktiviteter.

Martinussens tese om den skæve deltagelse hænger endvidere på, at de forskellige deltagelsesformer tenderer at blive udført af de samme individer, selv om politisk deltagelse måske ikke ligefrem behøver at være endimensional. Her anklager Lafferty Martinussen for at overvurdere sammenhængen mellem deltagelsesformerne, tildels som en følge af den statistiske teknik (gamma-koefficienter). Ud fra Laffertys egen undersøgelse af tre lokalsamfund når han frem til en typologi for vælgere (pp. 40-41), som i langt højere grad end Martinussen giver et indtryk af alternative påvirkningskanaler og sektordeling af befolkningen, snare end lagdeling.

Hvad påvirker nu individets politiske deltagelse og dermed den større eller mindre ulighed heri? Ifølge Martinussens model dels de strukturelle barrierer og dels de personlige ressourcer. Lafferty, som følger i sporet på Martinussen, bemærker med tilfredshed, at barrierer på kommuneniveau ikke virker hæmmende på den politiske deltagelse (p. 53). Den berømte center/periferi model, som i væsentlig grad er et produkt af norsk politisk sociologi (Galtung, Rokkan), fungerer ikke i Norge. Og hvad angår socio-økonomiske ressourcer karakteriserer Lafferty deres effekt på deltagelsen som marginal (p. 59), eftersom selv de bedste af dem kun forklarer 6 pct. af variansen i politisk deltagelse.

Så slår Lafferty ind på sit eget spor og fremstiller et af de mest konstruktive analyseresultater i sin bog: politisk deltagelse kommer af organisationsmedlemskab, der kommer af deltagelse i arbejdslivet, der igen kommer af kønsrollen, men kun i ringe grad af social status. Blandt de sædvanlige demografiske variable er køn den eneste af virkelig betydning. Mænd er mere politisk aktive end kvinder, især i den betydningsfulde korporative kanal.

I det lange, afsluttende essay (kap. 4) tager Lafferty participationsbegrebet op til nyvurdering. Martinussen, hedder det, har prøvet at imødegå pluralisternes model af det mangestrengede indflydelsessystem ved at vise, at indflydelse er kumulativ og statusbestemt. Det er ikke lykkedes. Der er ikke nogen udbredt politisk fattigdom i Norge, og den der er, er ikke bestemt af fordelingen af socio-økonomiske ressourcer. Var den det, ville vi ikke have været vidne til Norges omdannelse siden midten af 1930'erne under arbejderbevægelsens ledelse til et af de mest egalitære velfærdssamfund i verden.

Derimod kan både pluralisterne og deres kritikere, såsom Martinussen, kritiseres for at opdyrke et snævert og instrumentelt syn på politisk deltagelse. Det

er et spil, hvor det gælder om at opnå magtpositioner for at kunne skaffe fordele til sig selv og sin egen gruppe. 1970'erne har vist de utilsigtede konsekvenser heraf, jvf. for eksempel Rose og Peters i Can Government Go Bankrupt? Men hvad kan vi stille i stedet? Med henvisning til Pranger's The Elipse of Citizenship erklærer Lafferty (p. 150):

What I have objected to in Martinussen's approach is not the admonition to more participation, but the admonition to more instrumentalist, self-interested participation. We can differentiate here between what Pranger calls the "political culture of power" and the "political culture of participation". The former is oriented toward securing special-interest advantage by means of hierarchical, representational organization and bargaining, while the latter is oriented toward developing both the individual and the community in relation to ideal-type norms.

Lafferty drager her i fuldt mål fordel af at publicere otte år efter Martinussen, og måske nærmere femten år før konceptionen af den undersøgelse, Martinussen bygger på. Et nyt paradigme for participationsforskning, et måske mere durkheimiansk og maslowsk inspireret paradigme, er mildest talt endnu i sin vorden her i begyndelsen af 1980'erne. Lafferty er da heller ikke synderlig specifik, når han i det sidste afsnit opridsrer muligheden af, at kvinders deltagelse i politik vil få en opblomstring under en sådan, mere ekspressivt orienteret politisk deltagelse, hvori gevinsten ikke først og fremmest ligger på arbejdsmarkedet og i omfordelingen af offentlige midler.

Dette har noget karakter af at anbefale en guerillastrategi; og det efterlader spørgsmålet, om det ikke også er den sociologisk-politiske forsknings opgave at iagttage, hvordan de tunge hære slider sig op i hovedslaget?

Ole Borre

Per Drud Nielsen: Studier i hverdagsmusikkens sociologi. Teori, empiri, analyse. Århus: Forlaget Publimum, 1981, 450 s. i 2 bind. 135,00 kr.

Som musikunderviser i gymnasiet har jeg ofte oplevet den situation, at tilbud om og ideer til samarbejde med lærere i samfundsfag ikke har kunnet føres ud i livet - til trods for gensidig enighed om, at et sådant samarbejde måtte ligge lige for: Musik som en afgørende vigtig faktor i så at sige alle ungdomskulturelle sammenhænge, musik som vare og dermed som økonomisk størrelse, musik som social identifikationsfaktor, musik når vi kører bil og bus, når vi køber ind, når vi går til tandlægen, når vi er på arbejde, når vi kommer hjem fra arbejde, musik som vækker os om morgenen, og som vi falder i søvn til (hidden persuasion for 25 pct. of your waking life (Philip Tagg)) - musik som tilsyneladende dækker be-